

Od krožnika do planeta

Moj trajnostni jedilnik kot orodje za razvijanje trajnostnih kompetenc v 6. razredu

Polona Lojevec Milkovič
OŠ dr. Jožeta Toporišiča Dobova

Kostanjevica na Krki, 30.5.2026

IZHODIŠČA

- ▶ Podnebne spremembe zahtevajo spremembe vsakdanjih navad.
- ▶ Prehranske izbire pomembno vplivajo na okolje.
- ▶ Učenci povezav pogosto ne prepoznajo.
- ▶ Izziv: kako trajnost približati na razumljiv način.
- ▶ Poudarek na aktivni vlogi učencev.

CILJI DEJAVNOSTI

- ▶ Razvijati razumevanje vpliva prehrane na okolje.
- ▶ Spodbujati odgovorno odločanje.
- ▶ Uporabljati podatke za argumentiranje.
- ▶ Razvijati kritično presojo.
- ▶ Krepite trajnostne in digitalne kompetence.
- ▶ Povezava s ciljema trajnostnega razvoja:
CTR 12 – Odgovorna poraba in proizvodnja
CTR 13 – Podnebni ukrepi

OPIS DEJAVNOSTI

- ▶ Učna dejavnost: *Moj trajnostni jedilnik*
- ▶ Predmet: Gospodinjstvo, 6.razred OŠ, 26 učenk in učencev
- ▶ Oblikovanje osebnega trajnostnega jedilnika.
- ▶ Uporaba podatkov o ogljičnem odtisu živil.
- ▶ Analiza podatkov.
- ▶ Izračun CO₂.
- ▶ Vrstniško vrednotenje.
- ▶ Refleksija.

POTEK DEJAVNOSTI

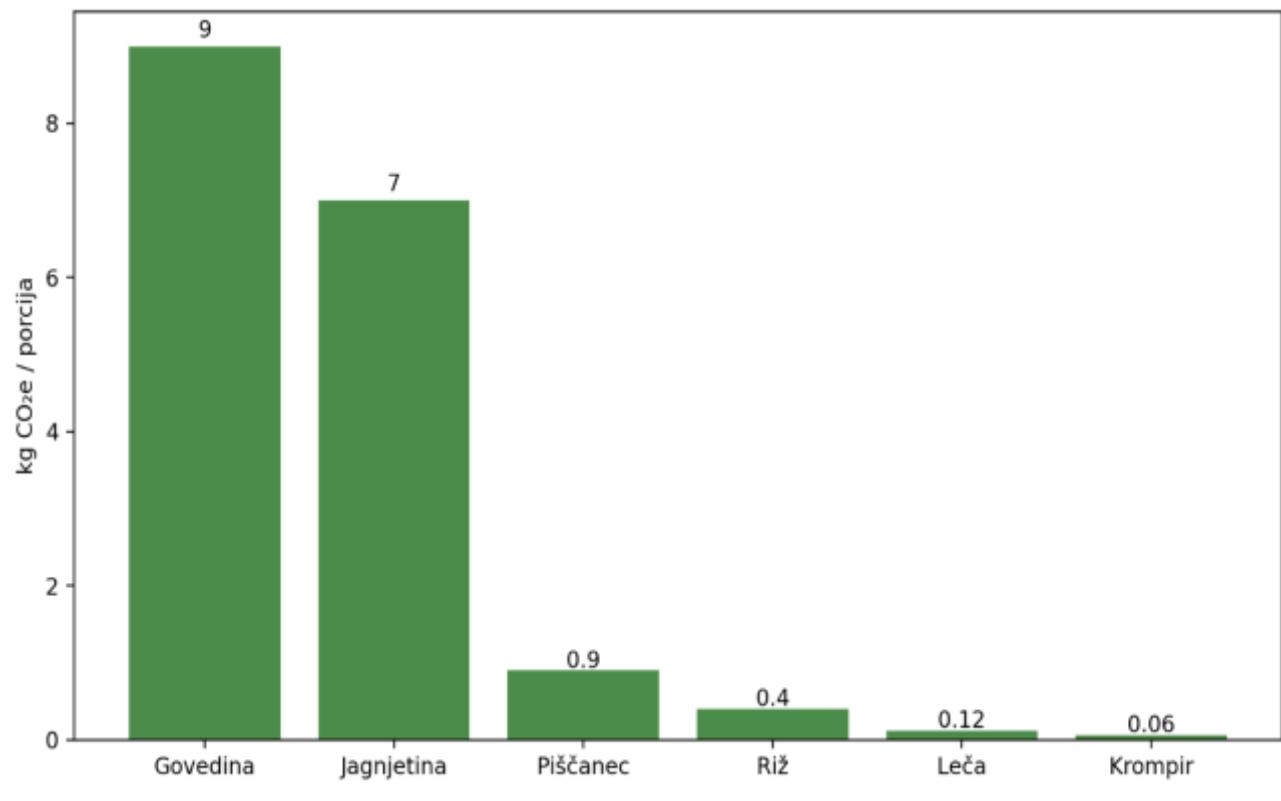
- ▶ Aktivacija predznanja o prehrani.
- ▶ Pogovor o prehrani in podnebjju.
- ▶ Uporaba primerjalnih podatkov.
- ▶ Interpretacija informacij.
- ▶ Individualno oblikovanje jedilnika.
- ▶ Utemeljevanje odločitev.
- ▶ Vrstniško vrednotenje.

Samostojno delo učencev pri oblikovanju trajnostnega jedilnika (lastni arhiv).

UPORABA PODATKOV

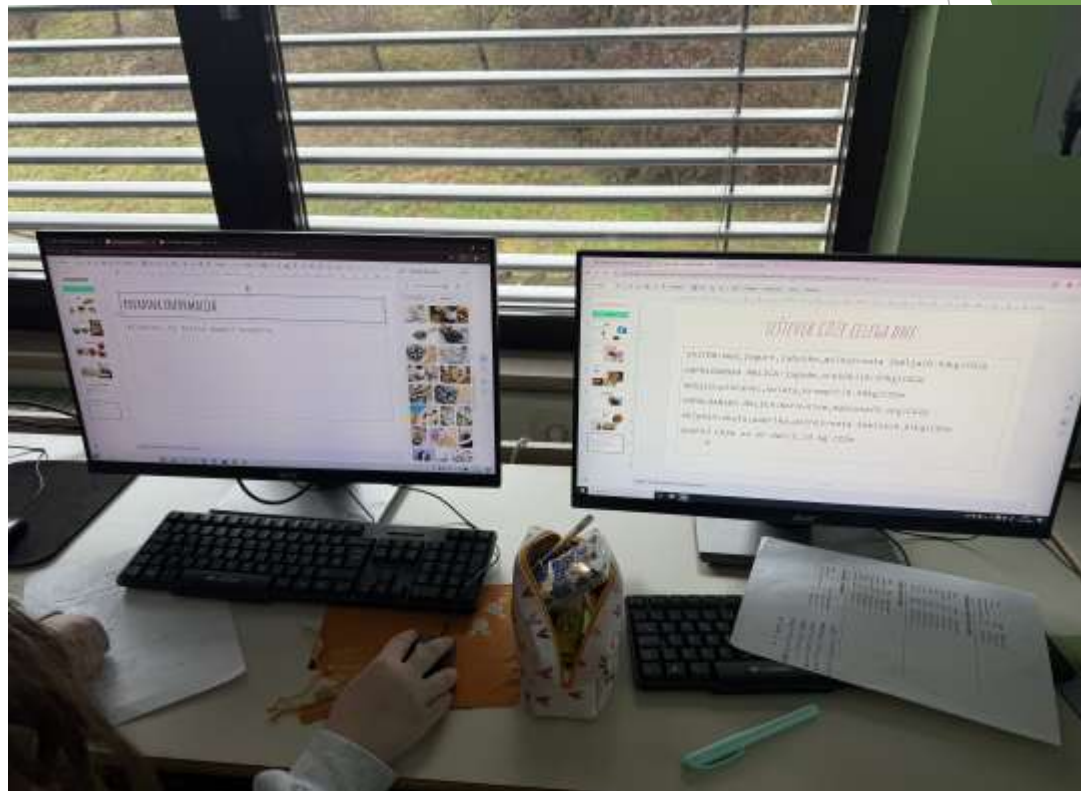
- ▶ Didaktično prilagojeni podatki.
- ▶ Ogljični odtis izbranih živil.
- ▶ Podatki kot podlaga za odločanje.
- ▶ Primerjanje in presojanje.
- ▶ Razvoj digitalne kompetence.
- ▶ Prehod od informacij k argumentom.

Slika 1: Primerjalni prikaz ogljičnega odtisa izbranih živil, uporabljenih pri dejavnosti (didaktično prilagojeni orientacijski podatki po (Poore & Nemecek, 2018)).

KONČNI IZRAČUN OGLJIČNEGA ODTISA JEDILNIKA

- ▶ Seštevanje ogljičnega odtisa posameznih živil.
- ▶ Izračun skupne vrednosti jedilnika.
- ▶ Primerjava rezultatov.
- ▶ Razlike med jedilniki.
- ▶ Izhodišče za razpravo.

Končni izračun skupnega ogljičnega odtisa jedilnika (lastni arhiv).

Primer učenčevega trajnostnega jedilnika

Primer jedilnika

ZAJTRK

- mleko (0,25 kg CO₂e)
- maslo (0,12 kg CO₂e)
- kruh (0,05 kg CO₂e)
- ovseni kosmiči (0,1 kg CO₂e)
- borovnice (0,03 kg CO₂e)

MALICA

- jagode (0,02 kg CO₂e)
- pomaranča (0,06 kg CO₂e)
- borovnice (0,03 kg CO₂e)

KOSILO

- svinjina (1 kg CO₂e)
- riž (0,4 kg CO₂e)
- solata (0,02 kg CO₂e)

VEČERJA

- testenine (0,3 kg CO₂e)
- paprika (0,04 kg CO₂e)

Skupni ogljični odtis

ZAJTRK	0,55 kg CO ₂ e
MALICA	0,11 kg CO ₂ e
KOSILO	1,42 kg CO ₂ e
VEČERJA	0,34 kg CO ₂ e

SKUPAJ: 2,42 kg CO₂e

Primer vrstniškega vrednotenja

»Zelo lepo si pripravil jedilnik in dobro uporabil podatke o ogljičnem odtisu.«

»Dobro si razmislil, katera živila imajo manjši vpliv na okolje.«

»Sama bi izbrala bolj lahko večerjo, drugače pa se mi zdi jedilnik zelo dober.«

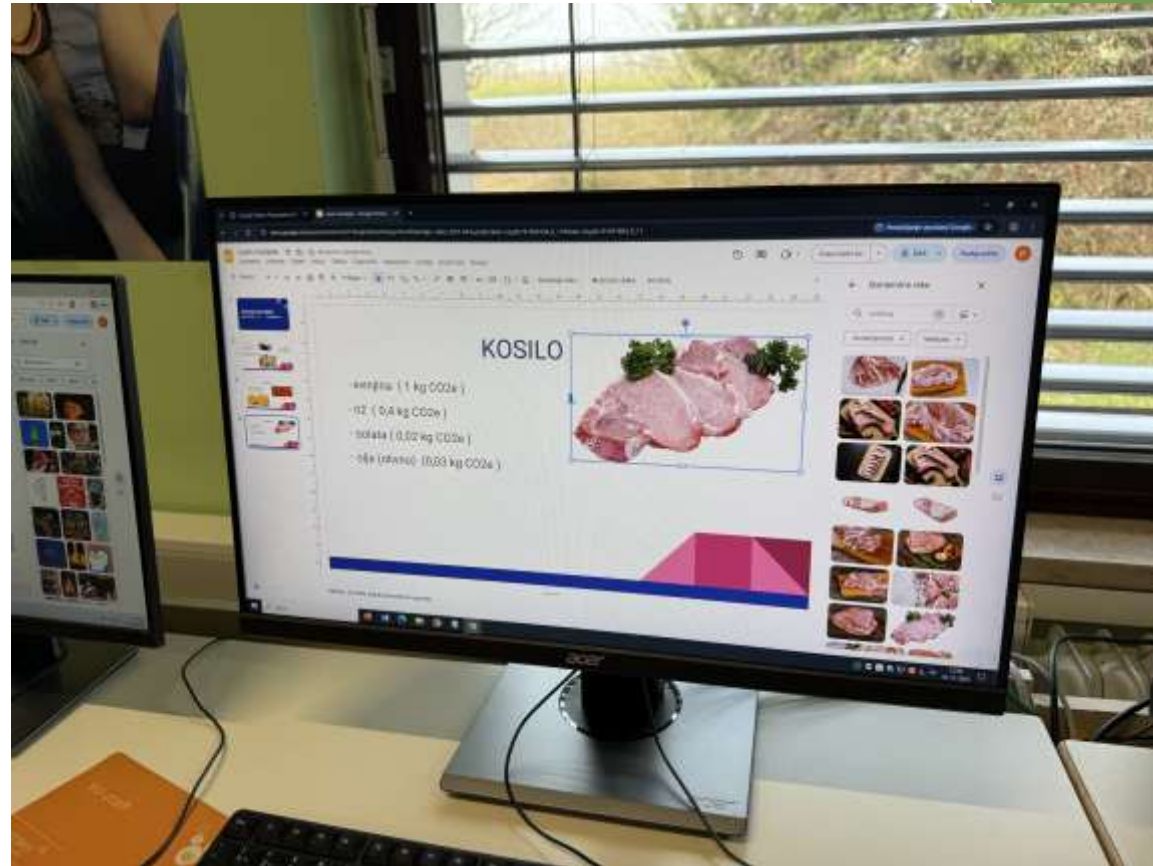
Slika 2: Primer učenčevega trajnostnega jedilnika z uporabo podatkov o ogljičnem odtisu ter vrstniškega vrednotenja.

VLOGA UČITELJA

- ▶ Usmerjanje razumevanja podatkov.
- ▶ Spodbujanje razmisleka z vprašanji.
- ▶ Pomoč pri utemeljevanju odločitev.
- ▶ Podpora diferenciaciji.
- ▶ Učenje digitalnih veščin.
- ▶ Spodbujanje refleksije.

POSEBNOSTI DEJAVNOSTI

- ▶ Avtentična, učencem blizu tema.
- ▶ Povezava vsakdanjih odločitev in trajnosti.
- ▶ Aktivna vloga učencev.
- ▶ Argumentirano odločanje.
- ▶ Sodelovalno učenje.

Uporaba podatkov o okoljskem vplivu živil pri oblikovanju trajnostnega jedilnika (lastni arhiv).

RAZMISLEK UČENCEV

- ▶ Večja občutljivost za okoljski vpliv hrane.
- ▶ Presenečenje nad razlikami med živili.
- ▶ Uporaba podatkov kot argument.
- ▶ Premik k osebni odgovornosti.
- ▶ Poglobljen razmislek.

Primerjava jedilnikov in utemeljevanje prehranskih odločitev na podlagi podatkov (lastni arhiv).

VRSTNIŠKO VREDNOTENJE IN POVRATNE INFORMACIJE

- ▶ Izmenjava jedilnikov med učenci.
- ▶ Podajanje povratnih informacij.
- ▶ Utemeljevanje odločitev.
- ▶ Soočanje različnih rešitev.
- ▶ Poglobitev razmisleka.

Vrstniško vrednotenje jedilnikov in podajanje utemeljenih povratnih informacij (lastni arhiv).

PREDNOSTI IN OMEJITVE

PREDNOSTI

- ▶ Visoka motivacija.
- ▶ Poglobljeno razumevanje.
- ▶ Razvoj trajnostnih kompetenc.
- ▶ Aktivno odločanje.
- ▶ Razvoj argumentiranja.
- ▶ Povezovanje lokalnega in globalnega.

OMEJITVE

- ▶ Časovna zahtevnost.
- ▶ Potreba po podpori učitelja.

PEDAGOŠKA VREDNOST

- ▶ Problemsko učenje.
- ▶ Trajnostne kompetence.
- ▶ Digitalna kompetenca.
- ▶ Avtentične učne situacije.

MOŽNOSTI NADALJNJEGA RAZVOJA (PRIPOROČILA)

- ▶ Možnosti nadaljnjega razvoja.
- ▶ Medpredmetno povezovanje.
- ▶ Dolgoročnejše spremljanje učinkov.
- ▶ Raziskovanje trajnostnega ravnanja.
- ▶ Nadgradnja digitalnih kompetenc.
- ▶ Vertikalno povezovanje vsebin.

ZAKLJUČEK

- ▶ Trajnost kot del vsakdanjih odločitev.
- ▶ Podatki kot orodje za odgovorno odločanje.
- ▶ Učenci kot aktivni soustvarjalci znanja.
- ▶ Pomembna vloga šole pri trajnostni vzgoji.

VIRI IN LITERATURA

- ▶ Poore, J., & Nemecek, T. (2018). Reducing food's environmental impacts through producers and consumers. *Science*, 360(6392), 987–992. <https://doi.org/10.1126/science.aag0216>
- ▶ Willett, W., Rockström, J., Loken, B., Springmann, M., Lang, T., Vermeulen, S., Garnett, T., Tilman, D., DeClerck, F., Wood, A., Jonell, M., Clark, M., Gordon, L. J., Fanzo, J., Hawkes, C., Zurayk, R., Rivera, J. A., De Vries, W., Majele Sibanda, L., ... Murray, C. J. L. (2019). Food in the Anthropocene: The EAT–Lancet Commission on healthy diets from sustainable food systems. *The Lancet*, 393(10170), 447–492. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(18\)31788-4](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(18)31788-4)
- ▶ UNESCO (2020). *Education for sustainable development: A roadmap*. UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000374802>